

**Jiří Dynda**, *SLOVANSKÉ POHANSTVÍ VE STŘE-DOVĚKÝCH LATINSKÝCH PRAMENECH. SCRIPTORIUM*, v PRAZE 2017, 368 STR.

Že leta 1931 je v Berlinu izšla zbirka latinskih virov za slovansko verstvo *Fontes historiae religionis Slavicae*, ki jo je sestavil Karl Heinrich Meyer. Besedil ni prevedel in ne komentiral. Sedaj nam je na voljo prenovljena zbirka mladega praškega religiologa Jiříja Dynde. Besedilom je dodal prevode v češčino ter jedrnate in pregledne komentarje z opozorili na ustrezno literaturo. Pri tem je imel v mislih češke bralce in so zato izpuščena besedila, ki so jih dotlej že prevedli v češčino kot sta npr. Češka kronika Kozme iz Prage ali Slovanska kronika Helmolda iz Bosaua. Večinoma gre za odlomke iz letopisov, življenjepisov ali kronik. Kogar zanima kontekst celega dela posameznega avtorja, mora vzeti v roke ustrezne kritične izdaje posameznih del.

Tedanji pisci so bili krščanski duhovniki, ki jih vsebina slovanskega verstva pravzaprav sploh ni zanimala. Slovani so bili zanje malikovalci, pokristjanjenje pa je pomenilo uničenje malikov, svetišč ali svetih mest, pljusk vode, prepoved pokopavanja drugod kot na cerkvenih pokopališčih in obvezna udeležba pri nedeljski maši. Samo mimogrede se izmuzne, da gre pri vsem tem tudi za plačevanje cerkvene desetine. O vsebini slovanskega verstva izvemo le malo več kot nič, zato pa mnogo o prefinjenih načinih ustrahovanja ljudi, da so vsaj formalno (in predvsem davkoplačevalsko) prevzeli novo vero.

Da tako pokristjanjenje ni moglo biti ponotranjeno, je samoumevno. Dynda je to prepričljivo dokazal s tem, da je objavil tudi zbirko besedil, ki so nastala do konca srednjega veka in se nanašajo na nekrščanske pojave, ki se vztrajno ponavljajo in

jih cerkev nikakor ni mogla izkoreniniti. Njihov seznam je dolg in raznolik, vedno in povsod pa krščanski duhovniki preganjajo zdravilke in zdravilce ter vedeževalke in vedeževalce. Več kot očitno je, da so ljudje uradno državno religijo sicer priznali, da pa so obdržali svoja stara verovanja.

Prav ti dokumenti so pomembna novost v primerjavi z Meyerjevo zbirko in odlična Dyndina odločitev. Zakaj v ta oddelek ni vključil spektakularnega kataloga magije poljskega meniha Rudolfa iz 13. st. (obstaja izčrpna izdaja Edwarda Karwota iz leta 1955), ostaja nepojasnjeno. Vendar tudi brez tega spoznamo, kako pomembni so kriteriji izbora. Kajti že samo dejstvo, da izbiramo, narekuje rezultat. Slednji ne more biti drugačen od izbirnih meril.

Če so nam znak slovanskega verstva samo snovni maliki in svetišča (predvsem kot zgradbe), potem so pisni viri zelo omejeni in skopi. Če iščemo sledi mitične pripovedi (torej nesnovne dediščine), potem spoznamo, da se je ohranilo ogromno gradivo. Ne samo v ustnem slovstvu zadnjih stoletij, ki so ga tako obširno analizirali npr. Ivanov, Toporov, Katičić, ampak tudi v mnogo starejših besedilih, kot je kronika Poljakov krakovskega magistra Vincenta s konca 12. in začetka 13. st., ki je pripoved o začetku poljske države v celoti zgradil samo z mitičnim izročilom in mitično pokrajino Krakova. Zato je razumljiva želja, da bi nek bodoči izbor upošteval tudi tovrstno nesnovno dediščino. Dotlej pa si bomo z veseljem in v korist pomagali z Dyndino knjigo.

Andrej Pleterski, Ljubljana